

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణాంతర్గతస్య ఆయోధ్యకొండస్య

సప్తవింశతీతీర్థానాం పారాయణశీర్షిక

ఐమ్మిదవ రోజు పారాయణ - 29.10.2021

స	త్యే	న	లో	కాన్	జ	య	తి	దీ	నాన్	దా	నే	న	రా	ఘ	వః
7	1	0	3	1	8	1	6	8	0	8	0	0	2	4	4

గు	రూన్	ఘ	శ్రా	ష	యా	వీ	రో	ధ	ను	షా	యు	ధి	శా	త్ర	వాన్
3	2	5	2	6	1	4	2	9	0	6	1	9	5	2	4

దా - 8

పారాయణం చేయవలసిన సర్గలు : 08

సర్గల వరుస సంఖ్యలు

36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 సర్గలు

పారాయణ శ్లోకాల సంఖ్య

33 + 37 + 18 + 41 + 51 + 21 + 35 + 21

257 శ్లోకాలు

అథ సంకల్పః

శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, శ్రీవేంకటేశ్వర పరబ్రహ్మణః, రూపాంతరభూతస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, అనుగ్రహేణ, అస్మిన్, సర్వజగదుపద్రవకాలే, ప్రపంచశాంత్యర్థమ్, అతి శీఘ్రమేవ, విషూచికా క్రిమేః, వినాశనార్థం, సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య, భారతదేశస్య, ఉత్తరోత్తర, శుభసంపత్సృద్ధ్యర్థం, సర్వేషామ్, ఆస్తికమహాజనానాం, సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధిత్యాది, సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యావిత్తవాణిజ్య, దేశరక్షణాదిరంగేషు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా, శ్రీరామరాజ్యస్య, పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, వైదికధర్మాభిధానస్య, సనాతన ఆర్షధర్మస్య, సర్వోన్నతిసిద్ధ్యర్థం, తద్ధర్మప్రతికూలతా పరిహారార్థం, వైరిక్షయార్థం, గోసంరక్షణార్థం చ, విశేషతః, ఏతాదృశ, జగత్కళ్యాణకర, కార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య, శ్రీమత్ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య, సర్వతోముఖాభివృద్ధ్యర్థం, హనుమత్ సీతాలక్ష్మణ, భరతశత్రుఘ్న, పరివారసమేత, శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణః, ప్రీత్యర్థం చ, అక్షరలక్షాత్మక, సీతాలక్ష్మణహనుమత్సమేత, శ్రీరామమూలమంత్రానుష్ఠాన, తర్పణ, హేళామపూర్వకం

సత్యేన లోకాన్ జయతి, దీనాన్ దానేన రాఘవః ।

గురూన్ శుశ్రూషయా వీరః, ధనుషా యుధి శాత్రవాన్ ॥

ఇత్యేతన్మంత్రాంతర్గత, కటపయాది, సంఖ్యాశాస్త్రానుసారం, శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాంతర్గత, అయోధ్యాకాండపారాయణం, ఆచార్యముఖేన, అన్యోన్యసాహాయ్యేన, లోకకళ్యాణార్థం, కరిష్యామహే.

***

శ్రీ శిషుప్రార్థనె

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।

రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థనె

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।

రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థనె

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।

ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీశిషుచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

***

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షట్త్రింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తతః సుమన్త్రమైక్ష్వాకః పీడితోఽత్ర ప్రతిజ్ఞయా ।

సబాష్పమతినిశ్చ్యశ్య జగాదేదం పునః పునః ॥ 36.1 ॥ (2 సార్లు)

సూత రత్నసుసమ్పూర్ణా చతుర్విధబలా చమూః ।

రాఘవస్యానుయాత్రార్థం క్షిప్రం ప్రతివిధీయతామ్ ॥ 36.2 ॥

రూపాజీవాశ్చ వాదిన్యః వణిజశ్చ మహాధనాః ।

శోభయన్తు కుమారస్య వాహినీం సుప్రసారితాః ॥ 36.3 ॥

యే చైనముపజీవన్తి రమతే యైశ్చ వీర్యతః ।

తేషాం బహువిధం దత్త్వా తానప్యత్ర నియోజయ ॥ 36.4 ॥

ఆయుధాని చ ముఖ్యాని నాగరాశ్చకటాని చ ।

అనుగచ్ఛన్తు కాకుత్స్థం వ్యాధాశ్చారణ్యగోచరాః ॥ 36.5 ॥

నిఘ్నన్ మృగాన్ కుఙ్జరాంశ్చ పిబంశ్చారణ్యకం మధు ।

నదీశ్చ వివిధాః పశ్యన్ న రాజ్యస్య స్మరిష్యతి ॥ 36.6 ॥

ధాన్యకోశశ్చ యః కశ్చిత్ ధనకోశశ్చ మామకః ।

తౌ రామమనుగచ్ఛేతాం వసన్తం నిర్జనే వనే ॥ 36.7 ॥

యజన్ పుణ్యేషు దేశేషు విస్సజం శ్చాప్తదక్షిణాః ।

ఋషిభిశ్చ సమాగమ్య ప్రవత్స్యతి సుఖం వనే ॥ 36.8 ॥

భరతశ్చ మహాబాహుః అయోధ్యాం పాలయిష్యతి ।

సర్వకామైస్సహ శ్రీమాన్ రామస్సంసాధ్యతామితి ॥ 36.9 ॥

ఏవం బ్రువతి కాకుత్స్థే కైకేయ్యా భయమాగతమ్ ।

ముఖం చాప్యగమచ్ఛోషం స్వరశ్చాపి న్యరుధ్యత ॥ 36.10 ॥

సా విషణ్ణా చ సన్తస్తా ముఖేన పరిశుష్యతా ।

రాజానమేవాభిముఖీ కైకేయా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 36.11 ॥

రాజ్యం గతజనం సాధో పీతమణ్డాం సురామివ ।

నిరాస్వాద్యతమం శూన్యం భరతో నాభిపత్స్యతే ॥ 36.12 ॥

కైకేయ్యాం ముక్తలజ్జాయాం వదన్త్యామతిదారుణామ్ ।

రాజా దశరథో వాక్యమ్ ఉవాచాయతలోచనామ్ ॥ 36.13 ॥

వహన్తం కిం తుదసి మాం నియుజ్య ధురి మాఽహితే ।

అనార్యే కృత్యమారబ్ధం కిన్న పూర్వముపారుధః ॥ 36.14 ॥

తస్యైతత్ క్రోధసంయుక్తమ్ ఉక్తం శ్రుత్వా వరాజ్ఞనా ।
కైకేయా ద్విగుణం క్రుద్ధా రాజానమిదమబ్రవీత్ ॥ 36.15 ॥

తవైవ వంశే సగరః జ్యేష్ఠం పుత్రముపారుధత్ ।
అసమంజ ఇతి ఖ్యాతం తథాఽయం గన్తుమర్హతి ॥ 36.16 ॥

ఏవముక్తో ధిగిత్యేవ రాజా దశరథోఽబ్రవీత్ ।
ప్రీడితశ్చ జనస్సర్వః సా చ తం నావబుధ్యత ॥ 36.17 ॥

తత్ర వృద్ధో మహామాత్రః సిద్ధార్థో నామ నామతః ।
శుచిర్బహుమతో రాజ్ఞః కైకేయామిదమబ్రవీత్ ॥ 38.18 ॥

అసమంజో గృహీత్వా తు క్రీడతః పథి దారకాన్ ।
సరయ్యాః ప్రక్షిపన్నపు రమతే తేన దుర్మతిః ॥ 36.19 ॥

తం దృష్ట్వా నాగరాస్సర్వే కృద్ధా రాజానమబ్రువన్ ।
అసమంజం వృణీష్యైకమ్ అస్మాన్ వా రాష్ట్రవర్ధన ॥ 36.20 ॥

తానువాచ తతో రాజా కిన్నిమిత్తమిదం భయమ్ ।
తాశ్చాపి రాజ్ఞా సమ్ప్లుష్టా వాక్యం ప్రకృతయోఽబ్రువన్ ॥ 36.21 ॥

క్రీడతస్త్వేష నః పుత్రాన్ బాలానుద్భాంతచేతనః ।
సరయ్యాం ప్రక్షిపన్ మౌర్ఖ్యాత్ అతులాం ప్రీతిమశ్నుతే ॥ 36.22 ॥

స తాసాం వచనం శ్రుత్వా ప్రకృతీనాం నరాధిపః ।
తం తత్యాజాహితం పుత్రం తాసాం ప్రియచికిర్షయా ॥ 36.23 ॥

తం యానం శీఘ్రమారోప్య సభార్యం సపరిచ్ఛదమ్ ।
యావజ్జీవం వివాస్యోఽయమ్ ఇతి స్వానన్వశాత్ప్రీతా ॥ 36.24 ॥

స ఫాలపిటకం గృహ్యా గిరిదుర్గాణ్యలోడయత్ ।
దిశస్సర్వాస్త్వనుచరన్ స యథా పాపకర్మకృత్ ॥ 36.25 ॥

ఇత్యేనమత్యజద్రాజా సగరో వై సుధార్మికః ।
రామః కిమకరోత్పాపం యేనైవముపరుధ్యతే ॥ 36.26 ॥

న హి కంచన పశ్యామః రాఘవస్యాగుణం వయమ్ ।
దుర్లభో హ్యస్య నిరయః శశాఙ్కస్యేవ కల్మషమ్ ॥ 36.27 ॥

అథవా దేవి దోషం త్వం కంచిత్ పశ్యసి రాఘవే ।
తమద్య బ్రూహి తత్త్వేన తతో రామో వివాస్యతామ్ ॥ 36.28 ॥

అదుష్టస్య హి సన్న్యాగః సత్ప్రథే నిరతస్య చ ।
నిర్దోహదపి శక్రస్య ద్యుతిం ధర్మనిరోధనాత్ ॥ 36.29 ॥

తదలం దేవి రామస్య శ్రియా విహతయా త్వయా ।
లోకతోఽపి హి తే రక్ష్యః పరివాదశ్శుభాననే ॥ 36.30 ॥

శ్రుత్వా తు సిద్ధార్థవచః రాజా శ్రాంతతర స్వనః ।
శోకోపహతయా వాచా కైకేయీమిదమబ్రవీత్ ॥ 36.31 ॥

ఏతద్వచో నేచ్ఛసి పాపవృత్తే, హితం న జానాసి మమాత్మనో వా ।
ఆస్థాయ మార్గం కృపణం కుచేష్టా, చేష్టా హి తే సాధుపథాదపేతా ॥ 36.32 ॥

అనువ్రజిష్యామ్యహమద్య రామం, రాజ్యం పరిత్యజ్య సుఖం ధనం చ ।
సహైవ రాజ్ఞా భరతేన చ త్వం, యథాసుఖం భుంక్ష్య చిరాయ రాజ్యమ్ ॥ 36.33 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।
పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥
అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షట్త్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షట్త్రింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।
పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

మహామాత్రవచశ్రుత్వా రామో దశరథం తదా ।
అభ్యభాషత వాక్యం తు వినయజ్ఞో వినీతవత్ ॥ 37.1 ॥ (2 సార్లు)

త్యక్తభోగస్య మే రాజన్ వనే వన్యేన జీవతః ।
కిం కార్యమనుయాత్రేణ త్యక్తసగ్లస్య సర్వతః ॥ 37.2 ॥

యో హి దత్త్వా గజశ్రేష్ఠం కక్ష్యాయాం కురుతే మనః ।
రజ్జుస్నేహేన కిం తస్య త్యజతః కుఞ్జరోత్తమమ్ ॥ 37.3 ॥

తథా మమ సతాం శ్రేష్ఠ కిం ధ్వజిన్యా జగత్పతే ।
సర్వాణ్యేవానుజానామి చీరాణ్యేవాఽనయన్తు మే ॥ 37.4 ॥

ఖనిత్రపిటకే చోభే సమానయత గచ్ఛతః ।
చతుర్దశ వనే వాసం వర్షాణి వసతో మమ ॥ 37.5 ॥

అథ చీరాణి కైకేయీ స్వయమాహృత్య రాఘవమ్ ।
ఉవాచ పరిధత్వేతి జనాఘే నిరపత్రపా ॥ 37.6 ॥

స చీరే పురుషవ్యాఘ్రః కైకేయ్యా ప్రతిగృహ్య తే ।
సూక్ష్మవస్త్రమవక్షిప్య మునివస్త్రాణ్యవస్త హ ॥ 37.7 ॥

అక్షుణశ్చాపి తత్రైవ విహాయ వసనే శుభే ।
తాపసాచ్ఛాదనే చైవ జగ్రాహ పితురగ్రతః ॥ 37.8 ॥

అథాఽ త్మపరిధానార్థం సీతా కౌశేయవాసినీ ।
సమీక్ష్య చీరం సస్త్రస్తా పృషతీ వాగురామివ ॥ 37.9 ॥

సా వ్యపత్రపమాణేవ ప్రగృహ్య చ సుదుర్మనాః ।
కైకేయీకుశచీరే తే జానకీ శుభలక్షణా ॥ 37.10 ॥

అశ్రుసమ్పూర్ణ నేత్రా చ ధర్మజ్ఞా ధర్మదర్శినీ ।
గన్ధర్వరాజప్రతిమం భర్తారమిదమబ్రవీత్ ॥ 37.11 ॥

కథం ను చీరం బద్ధున్తి మునయో వనవాసినః ।
ఇతి హ్యకుశలా సీతా సా ముమోహ ముహుర్ముహుః ॥ 37.12 ॥

కృత్వా కణ్ఠే చ సా చీరమ్ ఏకమాదాయ పాణినా ।
తస్థా హ్యకుశలా తత్ర వ్రీడితా జనకాత్మజా ॥ 37.13 ॥

తస్యాస్త్రత్ క్షిప్రమాగమ్య రామో ధర్మభృతాం వరః ।
చీరం బబన్ధ సీతాయాః కౌశేయస్యోపరి స్వయమ్ ॥ 37.14. ॥

రామం ప్రేక్ష్య తు సీతాయాః బద్ధున్తం చీరముత్తమమ్ ।
అన్తఃపురగతా నార్యః ముముచుర్వారి నేత్రజమ్ ॥ 37.15 ॥

ఊచుశ్చ పరమాయస్తా రామం జ్వలితతేజసమ్ ।
వత్స వైవం నియుక్తేయం వనవాసే మనస్వినీ ॥ 37.16 ॥

పితుర్వాక్యానురోధేన గతస్య విజనం వనమ్ ।
తావద్దర్శనమస్యాం నః సఫలం భవతు ప్రభో ॥ 37.17 ॥

లక్ష్మణేన సహాయేన వనం గచ్ఛస్వ పుత్రక ।
నేయమర్హతి కళ్యాణీ వస్తుం తాపసవద్వనే ॥ 37.18 ॥

కురు నో యాచనాం పుత్ర సీతా తిష్ఠతు భామినీ ।
ధర్మనిత్యస్వయం స్థాతుం న హీదానీం త్వమిచ్ఛసి ॥ 37.19 ॥

తాసామేవంవిధా వాచ శృణ్వాన్ దశరథాత్మజః ।
బబన్ధైవ తదా చీరం సీతయా తుల్యశీలయా ॥ 37.20 ॥

చీరే గృహీతే తు తయా సమీక్ష్య నృపతేర్గురుః ।
నివార్య సీతాం కైకేయీం వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 37.21 ॥

అతిప్రవృత్తే దుర్మేధే కైకేయి కులపాంసని ।
వశ్చయిత్వా చ రాజానం న ప్రమాణేఽవతిష్ఠసే ॥ 37.22 ॥

న గన్తవ్యం వనం దేవ్యా సీతయా శీలవర్జితే ।
అనుష్ఠాస్యతి రామస్య సీతా ప్రకృతమాసనమ్ ॥ 37.23 ॥

ఆత్మా హి దారాస్పర్శేషాం దారసజ్ఘహవర్తినామ్ ।

ఆత్మేయమితి రామస్య సాలయిష్యతి మేదినీమ్ ॥ 37.24 ॥

అథ యాస్యతి వైదేహీ వనం రామేణ సజ్ఘతా ।

వయమప్యనుయాస్యామః పురం చేదం గమిష్యతి ॥ 37.25 ॥

అన్తసాలాశ్చ యాస్యన్తి సదారో యత్ర రాఘవః ।

సహెలాపజీవ్యం రాష్ట్రం చ పురం చ సపరిచ్ఛదమ్ ॥ 37.26 ॥

భరతశ్చ సశత్రుఘ్నః చీరవాసా వనేచరః ।

వనే వసన్తం కాకుత్స్థమ్ అనువత్స్యతి పూర్వజమ్ ॥ 37.27 ॥

తతశ్శున్యాం గతజనాం వసుధాం పాదపైస్సహ ।

త్వమేకా శాధి దుర్వుత్తా ప్రజానామహితే స్థితా ॥ 37.28 ॥

న హి తద్భవితా రాష్ట్రం యత్ర రామో న భూపతిః ।

తద్వనం భవితా రాష్ట్రం యత్ర రామో నివత్స్యతి ॥ 37.29 ॥

న హ్యదత్తాం మహీం పిత్రా భరతశ్శాస్తుమర్హతి ।

త్వయి వా పుత్రవద్వస్తుం యది జాతో మహీపతేః ॥ 37.30 ॥

యద్యపి త్వం క్షితితలాద్ గగనం చోత్పతిష్యసి ।

పితృర్వంశచరిత్రజ్ఞః సోఽన్యథా న కరిష్యతి ॥ 37.31 ॥

తత్త్వయా పుత్రగర్ధిన్యా పుత్రస్య కృతమప్రియమ్ ।

లోకే హి స న విద్యేత యో న రామమనువ్రతః ॥ 37.32 ॥

ద్రక్ష్యస్యద్వైవ కైకేయి పశ్యవ్యాలమ్బుగ ద్విజాన్ ।

గచ్ఛతస్సహ రామేణ పాదపాంశ్చ తదున్ముఖాన్ ॥ 37.33 ॥

అథోత్తమాన్యాభరణాని దేవి, దేహి స్నుషాయై వ్యపనీయ చీరమ్ ।

న చీరమస్యాః ప్రవిధీయతేతి, న్యవారయత్ తద్వసనం వసిష్ఠః ॥ 37.34 ॥

ఏకస్య రామస్య వనే నివాసః, త్వయా వృతః కేకయరాజపుత్రీ ।

విభూషితేయం ప్రతికర్మనిత్యా, వసత్పరణ్యే సహ రాఘవేణ ॥ 37.35 ॥

యావైశ్చ ముఖ్యైః పరిచారకైశ్చ, సుసంవృతా గచ్ఛతు రాజపుత్రీ ।

వస్త్రైశ్చ సర్వైస్సహితైర్విధానైః, నేయం వృతా తే వరసన్ప్రదానే ॥ 37.36 ॥

తస్మిన్స్తథా జల్పతి విప్రముఖ్యే, గురౌ నృపస్యాప్రతిమప్రభావే ।

నైవ స్మ సీతా వినివృత్తభావా, ప్రియస్య భర్తుః ప్రతికారకామా ॥ 37.37 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే అయోధ్యాకాండే సప్తత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే అయోధ్యాకాండే అష్టత్రింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తస్యాం చీరం వసానాయాం నాథవత్యామనాథవత్ ।

ప్రచుక్రోశ జనస్సర్వః ధిక్త్వాం దశరథం త్వితి ॥ 38.1 ॥ (2 సార్లు)

తేన తత్ర ప్రణాదేన దుఃఖితస్స మహీపతిః ।

చిచ్ఛేద జీవితే శ్రద్ధాం ధర్మే యశసి చాత్మనః ॥ 38.2 ॥

స నిశ్చస్యోష్ణమైక్షాకః తాం భార్యామిదమబ్రవీత్ ।

కైకేయి కుశచీరేణ న సీతా గన్తుమర్హతి ॥ 38.3 ॥

సుకుమారీ చ బాలా చ సతతం చ సుఖోచితా ।

నేయం వనస్య యోగ్యేతి సత్యమాహ గురుర్మమ ॥ 38.4 ॥

ఇయం హి కస్యాపకరోతి కించిత్, తపస్వినీ రాజవరస్య కన్యా ।

యా చీరమాసాద్య జనస్య మధ్యే, స్థితా విసంజ్ఞాశ్రమణీవ కాచిత్ ॥ 38.5 ॥

చీరాణ్యపాస్యాజ్జనకస్య కన్యా, నేయం ప్రతిజ్ఞా మమ దత్తపూర్వా ।

యథాసుఖం గచ్ఛతు రాజపుత్రీ, వనం సమగ్రా సహ సర్వరత్నైః ॥ 38.6 ॥

అజీవనార్హేణ మయా నృశంసా, కృతా ప్రతిజ్ఞా నియమేన తావత్ ।

త్వయా హి బాల్యాత్ ప్రతిపన్నమేతత్, తన్మాం దహేద్వేణుమివాత్మపుష్పమ్ ॥ 38.7 ॥

రామేణ యది తే పాపే కిశ్చిత్కృతమశోభనమ్ ।

అపకారః క ఇహ తే వైదేహ్య దర్శితోఽథమే ॥ 38.8 ॥

మృగీవోత్పల్లనయనా మృదుశీలా తపస్వినీ ।

అపకారం కమిహ తే కరోతి జనకాత్మజా ॥ 38.9 ॥

నను పర్యాప్త మేతత్తే పాపే రామవివాసనమ్ ।

కిమేభిః కృపణైర్భూయః పాతకైరపి తే కృతైః ॥ 38.10 ॥

ప్రతిజ్ఞాతం మయా తావత్ త్వయోక్తం దేవి శృణ్వతా ।

రామం యదభిషేకాయ త్వమిహోగతమబ్రవీః ॥ 38.11 ॥

తత్త్యేతత్ సమతిక్రమ్య నిరయం గన్తుమిచ్ఛసి ।

మైథిలీమపి యా హి త్వమ్ ఈక్షసే చీరవాసినీమ్ ॥ 38.12 ॥

ఇతీవ రాజా విలపన్మహాత్మా, శోకస్య నాన్తం స దదర్శ కించిత్ ।

భృశాతురత్వాచ్చ పపాత భూమౌ, తేనైవ పుత్రవ్యసనేన నిమగ్నః ॥ 38.13 ॥

ఏవం బ్రువన్తం పితరం రామః సంప్రస్థితో వనమ్ ।

అవాక్చీరసమాసీనమ్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 38.14 ॥

ఇయం ధార్మిక కౌసల్యా మమ మాతా యశస్వినీ ।

వృద్ధా చాక్షుద్రశీలా చ న చ త్వాం దేవ గర్హతే ॥ 38.15 ॥

మయా విహీనాం వరద ప్రపన్నాం శోకసాగరమ్ ।

అదృష్టపూర్వవ్యసనాం భూయస్సమ్మన్తుమర్హసి ॥ 38.16 ॥

పుత్రశోకం యథా నర్చేత్ త్వయా పూజ్యేన పూజితా ।

మాం హి సశ్చింతయన్తీయమ్ అపి జీవేత్తపస్వినీ ॥ 38.17 ॥

ఇమాం మహేన్ద్రోపమజాతగర్ధినీం, తథా విధాతుం జననీం మమార్హసి ।

యథా వనస్థే మయి శోకకర్చితా, న జీవితం న్యస్య యమక్షయం వ్రజేత్ ॥ 38.18 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే అష్టతింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

రామస్య తు వచశ్చైత్వా మునివేషధరం చ తమ్ ।

సమీక్ష్య సహ భార్యాభిః రాజా విగతచేతనః ॥ 39.1 ॥ (2 సార్లు)

వైనం దుఃఖేన సంతప్తః ప్రత్యవైక్షత రాఘవమ్ ।

న చైనమభిసమ్ప్రేక్ష్య ప్రత్యభాషత దుర్మనాః ॥ 39.2 ॥

స ముహూర్తమివాసంజ్ఞః దుఃఖితశ్చ మహీపతిః ।

విలలాప మహాబాహుః రామమేవానుచింతయన్ ॥ 39.3 ॥

మన్యే ఖలు మయా పూర్వం వివత్సా బహవః కృతాః ।

ప్రాణీనో హింసితా వాఽపి తస్మాదిదముపస్థితమ్ ॥ 39.4 ॥

న త్యేవానాగతే కాలే దేహాచ్ఛ్యవతి జీవితమ్ ।

కైకేయ్యా క్లిశ్యమానస్య మృత్యుర్మమ న విద్యతే ॥ 39.5 ॥

యోఽహం పావకసంకాశం పశ్యామి పురతః స్థితమ్ ।

విహాయ వసనే సూక్ష్మే తాపసాచ్ఛాదమాత్మజమ్ ॥ 39.6 ॥

ఏకస్యాః ఖలు కైకేయ్యాః కృతేఽయం క్లిశ్యతే జనః ।

స్వార్థే ప్రయతమానాయాః సంశ్రిత్య నికృతిం త్విమామ్ ॥ 39.7 ॥

ఏవముక్త్యా తు వచనం బాష్పేణ పిహితేన్ద్రియః ।

రామేతి సకృదేవోక్త్యా వ్యాహర్తుం న శశాక హ ॥ 2.39.8 ॥

సంజ్ఞాం తు ప్రతిలభ్యైవ ముహూర్తాత్ స మహీపతిః ।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుమస్త్రమిదమబ్రవీత్ ॥ 39.9 ॥

ఔపవాహ్యం రథం యుక్త్యా త్వమాయాహి హయోత్తమైః ।
ప్రాపయై నం మహాభాగమ్ ఇతో జనపదాత్పరమ్ ॥ 39.10 ॥

ఏవం మన్యే గుణవతాం గుణానాం ఫలముచ్యతే ।
పిత్రా మాత్రా చ యత్సాధుః వీరో నిర్వాస్యతే వనమ్ ॥ 39.11 ॥

రాజ్ఞో వచనమాజ్ఞాయ సుమస్త్రశ్శీఘ్రవిక్రమః ।
యోజయిత్వా ౨౨ యయౌ తత్ర రథమశ్వైరలంకృతమ్ ॥ 39.12 ॥

తం రథం రాజపుత్రాయ సూతః కనకభూషితమ్ ।
ఆచచక్షే ౨౨ జ్వలిం కృత్వా యుక్తం పరమవాజిభిః ॥ 39.13 ॥

రాజా సత్వరమాహూయ వ్యాప్యతం విత్తసంభయే ।
ఉవాచ దేశకాలజ్ఞం నిశ్చితం సర్వతశ్శుచిమ్ ॥ 39.14 ॥

వాసాంసి చ మహార్హాణి భూషణాని వరాణి చ ।
వర్షాణ్యేతాని సజ్ఞాయ వైదేహ్యః క్షిప్రమానయ ॥ 39.15 ॥

నరేష్ట్రేణైవముక్తస్తు గత్వా కోశగృహం తతః ।
ప్రాయచ్ఛత్ సర్వమాహృత్య సీతాయై సమమేవ తత్ ॥ 39.16 ॥

సా సుజాతా సుజాతాని వైదేహీ ప్రస్థితా వనమ్ ।
భూషయామాస గాత్రాణి తైర్విచిత్రైర్విభూషణైః ॥ 39.17 ॥

వ్యరాజయత వైదేహీ వేశ్మ తత్సువిభూషితా ।
ఉద్యతో ౨౦ శుమతః కాలే ఖం ప్రభేవ వివస్వతః ॥ 39.18 ॥

తాం భుజాభ్యాం పరిష్పజ్య శ్వశూర్వచనమబ్రవీత్ ।
అనాచరన్తిం కృపణం మూర్ఖ్యుపాఘ్రూయ మైథిలీమ్ ॥ 39.19 ॥

అసత్యస్సర్వలోకే ౨౨ స్మిన్ సతతం సత్కృతాః ప్రియైః ।
భర్తారం నానుమన్యన్తే వినిపాతగతం స్త్రియః ॥ 39.20 ॥

ఏష స్వభావో నారీణామ్ అనుభూయ పురా సుఖమ్ ।
అల్పామప్యాపదం ప్రాప్య దుష్యన్తి ప్రజహత్యపి ॥ 39.21 ॥

అసత్యశీలా వికృతా దుర్గ్రాహ్యహృదయాస్సదా ।
యువత్యః పాపసంకల్పాః క్షణమాత్రాద్విరాగిణః ॥ 39.22 ॥

న కులం న కృతం విద్యాం న దత్తం నాపి సజ్గ్రహమ్ ।
స్త్రీణాం గృహ్లాతి హృదయమ్ అనిత్యహృదయా హి తాః ॥ 39.23 ॥

సాధ్వీనాం హి స్థితానాం తు శీలే సత్యే శ్రుతే శమే ।
స్త్రీణాం పవిత్రం పరమం పతిరేకో విశిష్యతే ॥ 39.24 ॥

స త్వయా నావమస్తవ్యః పుత్రః ప్రవ్రాజితో మమ ।
తవ దైవతమస్త్యేషః నిర్ధనస్సధనోఽపి వా ॥ 39.25 ॥

విజ్ఞాయ వచనం సీతా తస్యా ధర్మార్థసంహితమ్ ।
కృతాజ్ఞలిరువాచేదం శ్వశ్రూమభిముఖే స్థితామ్ ॥ 39.26 ॥

కరిష్యే సర్వమేవాహమ్ ఆర్యా యదనుశాస్తి మామ్ ।
అభిజ్ఞాఽస్మి యథా భర్తుః త్వర్తితవ్యం శ్రుతం చ మే ॥ 39.27 ॥

న మామసజ్జనేనార్యా సమానయితుమర్హతి ।
ధర్మాద్విచలితుం నాహమ్ అలం చంద్రాదివ ప్రభా ॥ 39.28 ॥

నాతన్త్రీ వాద్యతే వీణా నాచక్రో వర్తతే రథః ।
నాపతిస్సుఖమేధేత యా స్యాదపి శతాత్మజా ॥ 39.29 ॥

మితం దదాతి హి పితా మితం మాతా మితం సుతః ।
అమితస్య హి దాతారం భర్తారం కా న పూజయేత్ ॥ 39.30 ॥

సోఽహమేవంగతా శ్రేష్ఠా శ్రుతధర్మపరావరా ।
ఆర్యే కిమవమన్యేఽహం స్త్రీణాం భర్తా హి దైవతమ్ ॥ 39.31 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా కౌసల్యా హృదయఙ్గమమ్ ।
శుద్ధసత్త్వా ముమోచాశ్రు సహసా దుఃఖహర్షజమ్ ॥ 39.32 ॥

తాం ప్రాజ్ఞలిరభిక్రమ్య మాతృమధ్యేఽతిసత్ప్రతామ్ ।
రామః పరమధర్మాత్మా మాతరం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 39.33 ॥

అమ్బు మా దుఃఖితా భూస్త్వం పశ్య త్వం పితరం మమ ॥
క్షయో హి వనవాసస్య క్షిప్రమేవ భవిష్యతి ॥ 39.34 ॥

సుప్తాయాస్తే గమిష్యన్తి నవ వర్షాణి పశ్చ చ ।
సా సమగ్రమిహ ప్రాప్తం మాం ద్రక్ష్యసి సుహృద్వృతమ్ ॥ 39.35 ॥

ఏతావదభినీతార్థమ్ ఉక్త్వా స జననీం వచః ।
త్రయశ్శతశతార్దాశ్చ దదర్శావేక్ష్య మాతరః ॥ 39.36 ॥

తాశ్చాపి స తథైవార్తా మాత్యార్దశరథాత్మజః ।
ధర్మయుక్తమిదం వాక్యం నిజగాద కృతాజ్ఞలిః ॥ 39.37 ॥

సంవాసాత్ పురుషం కించిత్ అజ్ఞానాద్వాఽపి యత్కృతమ్ ।
తన్నే సమనుజానీత సర్వాశ్చామన్తయామి వః ॥ 39.38 ॥

వచనం రాఘవస్వైతత్ ధర్మయుక్తం సమాహితమ్ ।

శుశ్రువుస్తాస్త్రియస్సర్వాః శోకోపహతచేతసః ॥ 39.39 ॥

జజ్ఞేఽథ తాసాం సన్నాదః క్రోశ్చీనామివ నిస్వనః ।

మానవేన్ద్రస్య భార్యాణామ ఏవం వదతి రాఘవే ॥ 39.40 ॥

మురజపణవమేఘఘోషవత్, దశరథవేశ్మ బభూవ యత్పురా ।

విలపితపరిదేవనాకులం, వ్యసనగతం తదభూత్ సుదుఃఖితమ్ ॥ 39.41 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చత్వారింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

అథ రామశ్చ సీతా చ లక్ష్మణశ్చ కృతాశ్చలిః ।

ఉపసంగృహ్య రాజానం చక్రుర్దీనాః ప్రదక్షిణమ్ ॥ 40.1 ॥ (2 సార్లు)

తం చాపి సమనుజ్ఞాప్య ధర్మజ్ఞస్సీతయా సహ ।

రాఘవశ్శోకసమ్మూఢః జననీమభ్యవాదయత్ ॥ 40.2 ॥

అన్వక్షం లక్ష్మణో భ్రాతుః కౌసల్యామభ్యవాదయత్ ।

అథ మాతుస్సుమిత్రాయాః జగ్రాహ చరణౌ పునః ॥ 40.3 ॥

తం వన్దమానం రుదతీ మాతా సౌమిత్రమబ్రవీత్ ।

హితకామా మహాబాహుం మూర్ఘ్యుపాఘ్రూయ లక్ష్మణమ్ ॥ 40.4 ॥

సృష్టస్త్వం వనవాసాయ స్వనురక్తః సుహృజ్జనే ।

రామే ప్రమాదం మా కార్షిః పుత్ర భ్రాతరి గచ్ఛతి ॥ 40.5 ॥

వ్యసనీ వా సమృద్ధో వా గతిరేష తవానఘ ।

ఏష లోకే సతాం ధర్మః యజ్ఞ్యేష్టవశగో భవేత్ ॥ 40.6 ॥

ఇదం హి వృత్తముచితం కులస్యాస్య సనాతనమ్ ।

దానం దీక్షా చ యజ్ఞేషు తనుత్యాగో మృధేషు చ ॥ 40.7 ॥

జ్యేష్ఠస్యాప్యనువృత్తిశ్చ రాజవంశస్య లక్షణమ్ ।

లక్ష్మణం త్వేవముక్త్యా సా సంసిద్ధం ప్రియరాఘవమ్ ।

సుమిత్రా గచ్ఛ గచ్ఛేతి పునఃపునరువాచ తమ్ ॥ 40.8 ॥

రామం దశరథం విద్ధి మాం విద్ధి జనకాత్మజామ్ ।
అయోధ్యానుటవీం విద్ధి గచ్చ తాత యథాసుఖమ్ ॥ 40.9 ॥

తతః సుమన్తః కాకుత్స్థం ప్రాజ్ఞలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ।
వినీతో వినయజ్ఞశ్చ మాతలిర్వాసవం యథా ॥ 40.10 ॥

రథమారోహ భద్రం తే రాజపుత్ర మహాయశః ।
క్షీప్రం త్వాం ప్రాపయిష్యామి యత్ర మాం రామ వక్ష్యసి ॥ 40.11 ॥

చతుర్దశ హి వర్షాణి వస్తవ్యాని వనే త్వయా ।
తాన్యుపక్రమితవ్యాని యాని దేవ్యాసి చోదితః ॥ 40.12 ॥

తం రథం సూర్యసంకాశం సీతా హృష్టిన చేతసా ।
ఆరురోహ వరారోహో కృత్వాలఽజ్కారమాత్మనః ॥ 40.13 ॥

అథో జ్వలనసంకాశం చామీకరవిభూషితమ్ ।
తమారురుహతుస్తూర్ణం భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ 40.14 ॥

వనవాసం హి సంఖ్యాయ వాసాంస్యాభరణాని చ ।
భర్తారమనుగచ్ఛన్త్యై సీతాయై శ్వశురో దదౌ ॥ 40.15 ॥

తథైవాయుధజాలాని భ్రాతృభ్యాం కవచాని చ ।
రథోపస్థే ప్రతిన్యస్య సచర్మ కఠినం చ తత్ ॥ 40.16 ॥

సీతాతృతీయానారూఢాన్ దృష్ట్వా దృష్టమచోదయత్ ।
సుమన్తః సమ్మతానశ్వాన్ వాయువేగసమాన్ జవే ॥ 40.17 ॥

ప్రతియాతే మహారణ్యం చిరరాత్రాయ రాఘవే ।
బభూవ నగరే మూర్ఛా బలమూర్ఛా జనస్య చ ॥ 40.18 ॥

తత్సమాకులసమ్భ్రాంతం మత్తసంకృపితద్విపమ్ ।
హయశిఞ్జితనిర్హోషం పురమాసీన్మహాస్వనమ్ ॥ 40.19 ॥

తతః సబాలవృద్ధా సా పురీ పరమపీడితా ।
రామమేవాభిదుద్రావ ఘర్మార్తా సలిలం యథా ॥ 40.20 ॥

సార్వతః పృష్ఠతశ్చాపి లమ్బమానాస్తదున్ముఖాః ।
బాష్పపూర్ణముఖాస్సర్వే తమూచుర్భృశనిస్వనాః ॥ 40.21 ॥

సంయచ్చ వాజినాం రశ్మీన్ సూత యాహి శనైశ్శనైః ।
ముఖం ద్రక్ష్యామ రామస్య దుర్దర్శం నో భవిష్యతి ॥ 40.22 ॥

ఆయసం హృదయం నూనం రామమాతురసంశయమ్ ।
యద్దేవగర్భప్రతిమే వనం యాతి న భిద్యతే ॥ 40.23 ॥

కృతకృత్యా హి వైదేహీ ఛాయేవానుగతా పతిమ్ ।
న జహాతి రతా ధర్మే మేరుమర్క-స్రభా యథా ॥ 40.24 ॥

అహో లక్ష్మణ సిద్ధార్థః సతతం ప్రియవాదినమ్ ।
భ్రాతరం దేవసంకాశం యస్త్వం పరిచరిష్యసి ॥ 40.25 ॥

మహాత్యేషా హి తే సిద్ధిః ఏష చాభ్యుదయో మహాన్ ।
ఏష స్వర్గస్య మార్గశ్చ యదేనమనుగచ్ఛసి ॥ 40.26 ॥

ఏవం వదంతస్తే సోఘం న శేకుర్బాప్సుమాగతమ్ ।
నరాస్తమనుగచ్ఛంతః ప్రియమిక్ష్వాకునన్దనమ్ ॥ 40.27 ॥

అథ రాజా వృత స్త్రీభిః దీనాభిర్దీనచేతనః ।
నిర్జగమ ప్రియం పుత్రం ద్రక్ష్యామీతి బ్రువన్ గృహాత్ ॥ 40.28 ॥

శుశ్రువే చాగ్రతః స్త్రీణాం రుదన్తీనాం మహాస్వనః ।
యథా నాదః కరేణూనాం బద్ధే మహతి కుశ్శరే ॥ 40.29 ॥

పితా హి రాజా కాకుత్స్థః శ్రీమాన్ సన్నస్తదాఽ భవత్ ।
పరిపూర్ణశ్శశీ కాలే గ్రహేణోపప్లుతో యథా ॥ 40.30 ॥

స చ శ్రీమానచిన్త్యాత్మా రామో దశరథాత్మజః ।
సూతం సశ్చోదయామాస త్వరితం వాహ్యతామితి ॥ 40.31 ॥

రామో యాహీతి సూతం తం తిష్ఠేతి స జనస్తదా ।
ఉభయం నాశకత్ సూతః కర్తుమధ్వని చోదితః ॥ 40.32 ॥

నిర్గచ్ఛతి మహాబాహౌ రామే పౌరజనాశ్రుభిః ।
పతితైరభ్యవహితం ప్రశశామ మహీరజః ॥ 40.33 ॥

రుదితాశ్రుపరిద్యూనం హాహాకృతమచేతనమ్ ।
ప్రయాణే రాఘవస్యాసీత్ పురం పరమపీడితమ్ ॥ 40.34 ॥

సుస్రావ నయనైస్త్రిణామ్ ఆస్రమాయాససమ్భవమ్ ।
మీనసంక్షోభచలితైః సలిలం పఙ్కజైరివ ॥ 40.35 ॥

దృష్ట్వా తు నృపతిః శ్రీమాన్ ఏకచిత్తగతం పురమ్ ।
నిపసాతైవ దుఃఖేన హతమూల ఇవ ద్రుమః ॥ 40.36 ॥

తతో హలహలాశబ్దః జజ్ఞే రామస్య పృష్ఠతః ।
నరాణాం ప్రేక్ష్య రాజానం సీదన్తం భృశదుఃఖితమ్ ॥ 40.37 ॥

హా రామేతి జనాః కేచిత్ రామమాతేతి చాపరే ।
అన్తఃపురం సమృద్ధం చ క్రోశన్తః పర్యదేవయన్ ॥ 40.38 ॥

అన్వీక్షమాణో రామస్తు విషణ్ణం భ్రాస్తచేతసమ్ ।
రాజానం మాతరం చైవ దదర్శానుగతౌ పథి ॥ 40.39 ॥

స బద్ధ ఇవ పాశేన కిశోరో మాతరం యథా ।
ధర్మపాశేన సంక్షిప్తః ప్రకాశం నాభ్యుదైక్షత ॥ 40.40 ॥

పదాతినౌ చ యానార్హౌ అదుఃఖార్హౌ సుఖోచితౌ ।
దృష్ట్వా సంచోదయామాస శీఘ్రం యాహీతి సారథిమ్ ॥ 40.41 ॥

న హి తత్ పురుషవ్యాఘ్రుః దుఃఖదం దర్శనం పితుః ।
మాతుశ్చ సహితుం శక్తః తోత్రార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ 40.42 ॥

ప్రత్యగారమివాయాన్తి వత్సలా వత్సకారణాత్ ।
బద్ధవత్సా యథా ధేనుః రామమాతాఽభ్యధావత ॥ 40.43 ॥

తథా రుదన్తిం కౌసల్యాం రథం తమనుధావతీమ్ ।
క్రోశన్తిం రామ రామేతి హా సీతే లక్ష్మణేతి చ ॥ 40.44 ॥

రామలక్ష్మణసీతార్థం స్రవన్తిం వారి నేత్రజమ్ ।
అసకృత్ ప్రైక్షత స తాం నృత్యన్తిమివ మాతరమ్ ॥ 40.45 ॥

తిష్ఠేతి రాజా చుక్రోశ యాహి యాహీతి రాఘవః ।
సుమన్తస్య బభూవాత్మా చక్రయోరివ చాన్తరా ॥ 40.46 ॥

నాశ్రౌషమితి రాజానమ్ ఉపాలబ్ధోఽపి వక్ష్యసి ।
చిరం దుఃఖస్య పాపిష్ఠమ్ ఇతి రామస్తమబ్రవీత్ ॥ 40.47 ॥

రామస్య స వచః కుర్వన్ అనుజ్ఞాప్య చ తం జనమ్ ।
వ్రజతోఽపి హయాన్ శీఘ్రం చోదయామాస సారథిః ॥ 40.48 ॥

న్యవర్తత జనో రాజ్ఞః రామం కృత్వా ప్రదక్షిణమ్ ।
మనసాప్యశ్రువేగైశ్చ న న్యవర్తత మానుషమ్ ॥ 40.49 ॥

యమిచ్ఛేత్పునరాయాన్తం నైనం దూరమనువ్రజేత్ ।
ఇత్యమాత్యా మహారాజమ్ ఊచుర్దశరథం వచః ॥ 40.50 ॥

తేషాం వచస్సర్వగుణోపపన్నం, ప్రస్విన్నగాత్రః ప్రవిషణ్ణరూపః ।
నిశమ్య రాజా కృపణః సభార్యః, వ్యవస్థితస్తం సుతమీక్షమాణః ॥ 40.51 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే అయోధ్యాకాండే చత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకచత్వారింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తస్మింస్తు పురుషవ్యాఘ్రే వినిర్యాతే కృతాఞ్జలౌ ।

ఆర్తశబ్దోఽథ సంజఙ్ఘే స్త్రీణామంతఃపురే మహాన్ ॥ 41.1 ॥ (2 సార్లు)

అనాథస్య జనస్యాస్య దుర్బలస్య తపస్వినః ।

యో గతిశ్శరణం చాసీత్ స నాథః క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.2 ॥

స క్రుధ్యత్యభిశస్తోఽపి క్రోధనీయాని వర్జయన్ ।

క్రుద్ధాన్ ప్రసాదయన్ సర్వాన్ సమదుఃఖః క్వచిద్గతః ॥ 41.3 ॥

కౌసల్యాయాం మహాతేజాః యథా మాతరి వర్తతే ।

తథా యో వర్తతేఽస్మాసు మహాత్మా క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.4 ॥

కైకేయ్యా క్లిశ్యమానేన రాజ్ఞా సశ్చోదితో వనమ్ ।

పరిత్రాతా జనస్యాస్య జగతః క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.5 ॥

అహేల నిశ్చేతనో రాజా జీవలోకస్య సమ్ప్రియమ్ ।

ధర్మం సత్యవ్రతం రామం వనవాసే ప్రవత్స్యతి ॥ 41.6 ॥

ఇతి సర్వా మహిష్యస్తాః వివత్సా ఇవ ధేనవః ।

రురుదుశ్చైవ దుఃఖార్తాః సస్వరం చ విచుక్రుశుః ॥ 41.7 ॥

స తమంతఃపురే ఘోరమ్ ఆర్తశబ్దం మహీపతిః ।

పుత్రశోకాభిసంతప్తః శ్రుత్వా చాసీత్పుదుఃఖితః ॥ 41.8 ॥

నాగ్నిహేలాత్రాణ్యహలాయంత నాపచన్ గృహమేధినః

అకుర్వన్న ప్రజాః కార్యం సూర్యశ్చాంతరధీయత ॥ 41.9 ॥

వ్యస్పజన్ కబలాన్నాగాః గావో వత్సాన్న పాయయన్ ।

పుత్రం ప్రథమజం లబ్ధ్వా జననీ నాభ్యనన్దత ॥ 41.10 ॥

త్రిశంకుర్లోహితాంగశ్చ బృహస్పతిబుధావపి ।

దారుణాస్సోమమభ్యేత్య గ్రహాస్సర్వే వ్యవస్థితాః ॥ 41.11 ॥

నక్షత్రాణి గతార్చింషి గ్రహాశ్చ గతతేజసః ।

విశాఖాస్తు సధూమాశ్చ నభసి ప్రచకాశిరే ॥ 41.12 ॥

కాలికానిలవేగేన మహేలాదధిరివోత్థితః ।

రామే వనం ప్రవ్రజితే నగరం ప్రచచాల తత్ ॥ 41.13 ॥

దిశః పర్యాకులాస్సర్వాః తిమిరేణేవ సంవృతాః ।

న గ్రహేలా నాపి నక్షత్రం ప్రచకాశే న కిఞ్చన ॥ 41.14 ॥

అకస్మాన్నాగరస్సర్వః జనో దైన్యముపాగమత్ ।
ఆహారే వా విహారే వా న కశ్చిదకరోన్మనః ॥ 41.15 ॥

శోకపర్యాయసంతప్తః సతతం దీర్ఘముచ్చవసన్ ।
అయోధ్యాయాం జనస్సర్వః శుశోచ జగతీపతిమ్ ॥ 41.16 ॥

బాష్పపర్యాకులముఖః రాజమార్గగతో జనః ।
న హృష్టో లక్ష్మణే కశ్చిత్ సర్వశ్శోకపరాయణః ॥ 41.17 ॥

న వాతి పవనశ్శీతః న శశీ సౌమ్యదర్శనః ।
న సూర్యస్తపతే లోకం సర్వం పర్యాకులం జగత్ ॥ 41.18 ॥

అనర్థినస్సుతాస్త్రీణాం భర్తారో భ్రాతరస్తథా ।
సర్వే సర్వం పరిత్యజ్య రామమేవాన్వచింతయన్ ॥ 41.19 ॥

యే తు రామస్య సుహృదః సర్వే తే మూఢచేతసః ।
శోకభారేణ చాక్రాంతాః శయనం న జహుస్తదా ॥ 41.20 ॥

తతస్త్వయోధ్యా రహితా మహాత్మనా, పురందంణేవ మహీ సపర్వతా ।
చచాల ఘోరం భయశోకపీడితా, సనాగయోధాశ్వగణా ననాద చ ॥ 41.21 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

యావత్తు నిర్యతస్తస్య రజోరూపమదృశ్యత ।
నైవేక్ష్యాకువరస్తావత్ సంజహారాత్మచక్షుషీ ॥ 42.1 ॥ (2 సార్లు)

యావద్రాజా ప్రియం పుత్రం పశ్యత్యత్యస్తధార్మికమ్ ।
తావద్వ్యవర్థతేవాస్య ధరణ్యాం పుత్రదర్శనే ॥ 42.2 ॥

న పశ్యతి రజోఽప్యస్య యదా రామస్య భూమిపః ।
తదాఽర్తశ్చ విషణ్ణశ్చ పసాత ధరణీతలే ॥ 42.3 ॥

తస్య దక్షిణమన్వాగాత్ కౌసల్యా బాహుమజ్గనా ।
వామం చాస్యాన్వగాత్ సార్ఘ్యం కైకేయీ భరతప్రియా ॥ 42.4 ॥

తాం నయేన చ సమ్పన్నః ధర్మేణ వినయేన చ ।
ఉవాచ రాజా కైకేయీం సమీక్ష్య వ్యధితేన్ద్రియః ॥ 42.5 ॥

కైకేయి మా మమాజ్ఞాని ప్రాక్షీప్త్యం దుష్టచారిణీ ।
 న హి త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛామి న భార్యా న చ బాన్ధవీ ॥ 42.6 ॥
 యే చ త్వామనుజీవన్తి నాహం తేషాం న తే మమ ।
 కేవలార్థపరాం హి త్వాం త్యక్తధర్మాం త్యజామ్యహమ్ ॥ 42.7 ॥
 అగృహ్లాం యచ్ఛ తే పాణిమ్ అగ్నిం పర్యణయం చ యత్ ।
 అనుజానామి తత్సర్వమ్ అస్మిన్ లోకే పరత్ర చ ॥ 42.8 ॥
 భరతశ్చేత్రతీతః స్యాత్ రాజ్యం ప్రాప్యేదమవ్యయమ్ ।
 యన్మే స దద్యాత్ప్రతర్థం మామాం తద్దత్తమాగమత్ ॥ 42.9 ॥
 అథ రేణుసముధ్వస్తం సముత్థాప్య నరాధిపమ్ ।
 న్యవర్తత తదా దేవీ కౌసల్యా శోకకర్చితా ॥ 42.10 ॥
 హత్వేవ బ్రాహ్మణం కామాత్ స్పృష్ట్యాగ్నిమివ పాణినా ।
 అన్వతప్యత ధర్మాత్మా పుత్రం సశ్శీన్త్య తాపసమ్ ॥ 42.11 ॥
 నివృత్యైవ నివృత్యైవ సీదతో రథవర్తసు ।
 రాజ్ఞో నాతిబభౌ రూపం గ్రస్తస్యాంశుమతో యథా ॥ 42.12 ॥
 విలలాప చ దుఃఖార్తః ప్రియం పుత్రమనుస్మరన్ ।
 నగరాన్తమనుప్రాప్తం బుద్ధ్యా పుత్రమథాబ్రవీత్ ॥ 42.13 ॥
 వాహనానాం చ ముఖ్యానాం వహతాం తం మమాత్మజమ్ ।
 పదాని పథి దృశ్యన్తే స మహాత్మా న దృశ్యతే ॥ 42.14 ॥
 యస్సుఖేషూపధానేషు శేతే చన్దనరూషితః ।
 వీజ్యమానో మహార్థాభిః స్త్రీభిర్మమ సుతోత్తమః ॥ 42.15 ॥
 స నూనం క్వచిదేవాద్య వృక్షమూలముపాశ్రితః ।
 కాష్ఠం వా యది వాశ్మానమ్ ఉపధాయ శయిష్యతే ॥ 42.16 ॥
 ఉత్థాస్యతి చ మేదిన్యాః కృపణః పాంసుకుణ్ణితః ।
 వినిశ్చ్యసన్ ప్రవ్రవణాత్ కరేణానామివర్షభః ॥ 42.17 ॥
 ద్రక్ష్యన్తి నూనం పురుషాః దీర్ఘబాహుం వనేచరాః ।
 రామముత్థాయ గచ్ఛన్తం లోకనాథమనాథవత్ ॥ 42.18 ॥
 సా నూనం జనకస్యేష్టా సుతా సుఖసదోచితా ।
 కణ్ఠకాక్రమణాక్రాంతా వనమద్య గమిష్యతి ॥ 42.19 ॥
 అనభిజ్ఞా వనానాం సా నూనం భయముపైష్యతి ।
 శ్వాపదానర్దితం శ్రుత్వా గమ్భీరం రోమహర్షణమ్ ॥ 42.20 ॥

సకామా భవ కైకేయి విధవా రాజ్యమావస ।

న హి తం పురుషవ్యాఘ్రం వినా జీవితముత్సహే ॥ 42.21 ॥

ఇత్యేవం విలపన్ రాజా జనోఘేనాభిసంవృతః ।

అపస్నాత ఇవారిష్టం ప్రవివేశ పురోత్తమమ్ ॥ 42.22 ॥

శూన్యచత్వరవేశ్మాంతాం సంవృతాపణదేవతామ్ ।

క్లాంతదుర్బలదుఃఖార్తాం నాత్యాకీర్ణమహాపథామ్ ॥ 42.23 ॥

తామవేక్ష్య పురీం సర్వాం రామమేవానుచింతయన్ ।

విలపన్ ప్రావిశద్రాజా గృహం సూర్య ఇవామ్బుదమ్ ॥ 42.24 ॥

మహాహ్రాదమివాక్షోభ్యం సుపర్ణేన హృతోరగమ్ ।

రామేణ రహితం వేశ్మ వైదేహ్యో లక్ష్మణేన చ ॥ 42.25 ॥

అథ గద్గదశబ్దస్తు విలపన్మనుజాధిపః ।

ఉవాచ మృదుమన్దార్థం వచనం దీనమస్వరమ్ ॥ 42.26 ॥

కౌసల్యాయాం గృహం శీఘ్రం రామమాతుర్నయన్తు మామ్ ।

న హ్యన్యత్ర మమాశ్వాసః హృదయస్య భవిష్యతి ॥ 42.27 ॥

ఇతి బ్రువన్తం రాజానమ్ అనయన్ ద్వారదర్శినః ।

కౌసల్యాయా గృహం తత్ర న్యవేశ్యత వినీతవత్ ॥ 42.28 ॥

తతస్తస్య ప్రవిష్టస్య కౌసల్యాయా నివేశనమ్ ।

అధిరుహ్యోపి శయనం బభూవ లులితం మనః ॥ 42.29 ॥

పుత్రద్వయవిహీనం చ స్నుషయాఽపి వివర్జితమ్ ।

అపశ్యద్భవనం రాజా నష్టచన్ద్రమివామ్బురమ్ ॥ 42.30 ॥

తచ్చ దృష్ట్వా మహారాజః భుజముద్యమ్య వీర్యవాన్ ।

ఉఛ్చైస్స్వరేణ చుక్రోశ హా రాఘవ జహాసి మామ్ ॥ 42.31 ॥

సుఖితా బత తం కాలం జీవిష్యన్తి నరోత్తమాః ।

పరిష్వజన్తో యే రామం ద్రక్ష్యన్తి పునరాగతమ్ ॥ 42.32 ॥

అథ రాత్ర్యాం ప్రపన్నాయాం కాలరాత్ర్యామివాత్మనః ।

అర్ధరాత్రే దశరథః కౌసల్యమిదమబ్రవీత్ ॥ 42.33 ॥

రామం మేఽనుగతా దృష్టిః అద్యాపి న నివర్తతే ।

న త్వా పశ్యామి కౌసల్యే సాధు మాం పాణినా స్పృశ ॥ 42.34 ॥

తం రామమేవానుచింతయన్తం, సమీక్ష్య దేవీ శయనే నరేన్ద్రమ్ ।

ఉపోపవిశ్యాధికమార్తరూపా, వినిశ్చసన్తి విలలాప కృచ్ఛమ్ ॥ 42.35 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।
 పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।
 పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తతః సమీక్ష్య శయనే సన్నం శోకేన పార్థివమ్ ।
 కౌసల్యా పుత్రశోకార్తా తమువాచ మహీపతిమ్ ॥ 43.1 ॥ (2 సార్లు)

రాఘవే నరశార్దూలే విషముస్త్వాహిజిహ్మాగా ।
 విచరిష్యతి కైకేయీ నిర్ముక్తేవ హి పన్నగీ ॥ 43.2 ॥

వివాస్య రామం సుభగా లబ్ధకామా సమాహితా ।
 త్రాసయిష్యతి మాం భూయః దుష్టాహిరివ వేశ్మని ॥ 43.3 ॥

అథ స్మ నగరే రామః చరన్ భైక్షం గృహే వసేత్ ।
 కామకారో వరం దాతుమ్ అపి దాసం మమాత్మజమ్ ॥ 43.4 ॥

పాతయిత్వా తు కైకేయ్యా రామం స్థానాద్యధేష్టతః ।
 ప్రదిష్టో రక్షసాం భాగః పర్వణీవాహితాగ్నినా ॥ 43.5 ॥

గజరాజగతిర్వీరః మహాబాహుర్ధనుర్ధరః ।
 వనమావిశతే నూనం సభార్యస్సహ లక్ష్మణః ॥ 43.6 ॥

వనే త్వద్బుష్టదుఃఖానాం కేకయ్యాఽనుమతే త్వయా ।
 త్యక్తానాం వనవాసాయ కాన్వవస్థా భవిష్యతి ॥ 43.7 ॥

తే రత్నహీనాస్తరుణాః ఫలకాలే వివాసితాః ।
 కథం వత్స్యన్తి కృపణాః ఫలమూలైః కృతాశనాః ॥ 43.8 ॥

అపీదానీం స కాలస్యాత్ మమ శోకక్షయశ్శివః ।
 సభార్యం యత్సహ భ్రాత్రా పశ్యేయమిహ రాఘవమ్ ॥ 43.9 ॥

సుప్త్యేవోపస్థితౌ వీరౌ కదాయోధ్యాం గమిష్యతః ।
 యశస్వినీ హృష్టజనా సూచ్ఛ్రితధ్వజమాలినీ ॥ 43.10 ॥

కదా ప్రేక్ష్య నరవ్యాఘ్రా వరణ్యాత్ పునరాగతౌ ।
 నన్దిష్యతి పురీ హృష్టా సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ 43.11 ॥

కదాఽయోధ్యాం మహాబాహుః పురీం వీరః ప్రవేక్ష్యతి ।
 పురస్కృత్య రథే సీతాం వృషభో గోవధూమివ ॥ 43.12 ॥

కదా ప్రాణిసహస్రాణి రాజమార్గే మమాత్మజౌ ।
లాజైరవకిరిష్యన్తి ప్రవిశన్తావరిన్దమా ॥ 43.13 ॥

ప్రవిశన్తా కదాఽ యోధ్యాం ద్రక్ష్యామి శుభకుణ్డలౌ ।
ఉదగ్రాయుధనిస్త్రింశౌ సశృజ్గావివ పర్వతౌ ॥ 43.14 ॥

కదా సుమనసః కన్యా ద్విజాతీనాం ఫలాని చ ।
ప్రదిశన్తః పురీం హృష్టాః కరిష్యన్తి ప్రదక్షిణమ్ ॥ 43.15 ॥

కదా పరిణతో బుద్ధ్యా వయసా చామరప్రభః ।
అభ్యుపైష్యతి ధర్మజ్ఞః త్రివర్ష ఇవ మాం లాలయన్ ॥ 43.16 ॥

నిస్సంశయం మయా మన్యే పురా వీర కదర్యయా ।
పాతుకామేషు వత్సేషు మాత్యూణాం శాతితాస్తనాః ॥ 43.17 ॥

సాఽ హం గౌరివ సింహేన వివత్సా వత్సలా కృతా ।
కైకేయ్యా పురుషవ్యాఘ్రు బాలవత్సేవ గౌర్బలాత్ ॥ 43.18 ॥

న హి తావద్గుణైర్బుష్టం సర్వశాస్త్రవిశారదమ్ ।
ఏకపుత్రా వినా పుత్రమ్ అహం జీవితుముత్సహే ॥ 43.19 ॥

న హి మే జీవితే కించిత్ సామర్థ్యమిహ కల్ప్యతే ।
అపశ్యన్త్యాః ప్రియం పుత్రం మహాబాహుం మహాబలమ్ ॥ 43.20 ॥

అయం హి మాం దీపయతే సముత్థితః, తనూజశోకప్రభవో హుతాశనః ।
మహీమిమాం రశ్మిభిరుద్ధతప్రభః, యథా నిదాఘే భగవాన్ దివాకరః ॥ 43.21 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే అయోధ్యాకాండే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

అథ చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

విలపన్తిం తథా తాం తు కౌసల్యాం ప్రమదోత్తమామ్ ।

ఇదం ధర్మే స్థితా ధర్మ్యం సుమిత్రా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 44.1 ॥

శ్రీరామస్తుతిః - ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

ఫలశ్రుతిః - ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితం ।
యః పఠేత్ రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ క్షమాప్తార్థనా

– యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

–

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

– శ్రీయః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

